ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5
VZOR 2026 (EV)

DIDAKTICKÝ TEST

Kód

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Časový limit pro řešení didaktického testu **je 60 minut**.

U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.

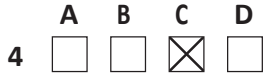
Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body**.

Odpovědi pište **do záznamového archu**. Při zápisu použijte modře nebo černě píšící propisovací tužku, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**.

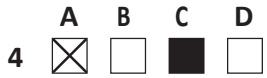
Pokyny k úlohám s nabídkou odpovědi

U každé úlohy nebo podúlohy je **právě jedna** nabízená **odpověď správná**.

Odpověď, kterou považujete za správnou, zakřížkujte v záznamovém archu podle obrázku.

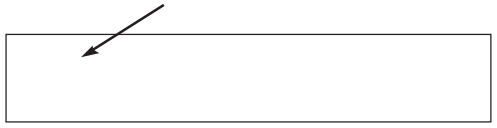

Pokud budete chtít svou odpověď opravit, zabarvěte původně zakřížkovaný čtvereček a zakřížkujte nový čtvereček. Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědí (např. dva zakřížkované čtverečky) bude považován za nesprávnou odpověď.

Pokyny k úlohám bez nabídky odpovědi

Odpověď zapište čitelně do vyznačených bílých polí. Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice. Při psaní odpovědí rozlišujte velká a malá písmena.

Pokud budete chtít tuto odpověď opravit, pak původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď zapište do stejného pole.

Při hodnocení těchto úloh se za chybu považuje i nesprávná či chybějící dílčí odpověď.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

---

1 bod

1 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

A) Před překvapenými dobrodruhy se zaskvěly předměty z rizího zlata.
B) V Českých Budějovicích by prý chtěl bydlet každý.
C) Někteří z nás se nepěkně provinili na svých nejbližších.
D) Davy cestovatelů obdivovaly nevídaný tvar moderního visutého mostu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

***** ho pěkně požádáš, ***** ti pomohl s těmi úkoly, domnívám se, ***** ti neřekne ne.

1 bod

2 Ve které z následujících možností jsou v odpovídajícím pořadí uvedeny spojovací výrazy, které patří na vynechaná místa (*****) ve výchozím textu?

A) ačkoliv – ale - proto
B) když – aby - že
C) přestože – protože - že
D) kdyby – protože - aby

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Každej říkal, že se tam v horách dá sehnat dobře placená práce. Když jsme tam ale dorazili, pochopili jsme, že bude nejlepší odtamtud co nejrychleji zmizet. Kdo to neudělal, ten toho pozdějc hořce litoval.

max. 2 body

3 Najděte ve výchozím textu všechny nespisovné tvary slov a přepište je do spisovné češtiny.

Příklad: Požádal nás, abysme mu pomohli. – *abysme - abychom*

max. 3 body

4 Přiřaďte k jednotlivým druhům podmětu (4.1–4.3) odpovídající větu (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbydou a nebudou použity.)

4.1 podmět nevyjádřený _____

4.2 podmět rozvitý _____

4.3 podmět několikanásobný _____

A) Žádný se nemůže zavděčit všem.
B) Naše děti se nejvíc těšily na babičku a na dědečka.
C) Studenti a učitelé gymnázia se připravovali na ples.
D) Nesměli jsme se na nic ptát a nikomu nic říkat.
E) V muzeu návštěvníci vyzkoušeli aplikaci s rozšířenou realitou.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 5

Už od nepaměti v rovinách řeky Visly sídlili Slované. Žili spolu svorně až do té doby, kdy některé rody zatoužili okupovat více půdy a vesnic. Mezi jednotlivými rody Slovanů se strhly krvavé boje a kraj zamořily nevraživost a závist. Bratři Čech a Lech, vojvodové jednoho rodu, se proto rozhodli, že se svými příbuznými opustí rodnou zemi a najdou nové sídlo, kde by jejich rod mohl žít pokojně. Překročili Odru, Labe, až došli ke třetí velké řece Vltavě. Lid už byl vičerpaný dlouhou cestou, při níž zakoušel zimu i hlad. Začal zoufat, že ta cesta nikdy neskončí a že si potřebuje odpočinout. Čech ty nářky slyšel, rozhlédl se a spatřil kopec. Rozhodl se, že se pod ním všichni utáboří na noc, aby si ženy, děti a skot mohly odpočinout. Časně ráno se Čech sám vydal na vrchol hory, kterou dnes nazýváme Říp. Otevřel se mu nádherný výhled na zelení bující louky a lesy a na stříbřitě modré řeky. Široko daleko nebylo ani památky po nějakém lidském osídlení. Sešel tedy dolů ke svému lidu, proskoumal s několika muži okolní lesy a půdu a s těmito slovy přetstoupil před lid: „Už nemusíte zoufat. Jsme u cíle. Toto je ta země zaslíbená, zvěře a ptáků plná, medem oplývající. Zatím nemá jméno. Rozvažte tedy, jak byste chtěli, aby se jmenovala.“ Lidé zvolali v naprosté shodě: „Ať se jmenuje po tobě!“ A tak tedy pojmenovali svou zemi Čechy.

max. 4 body

5 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je <u>pravopisně správně</u>.

Doporučení: Netipujte! Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 6–10

Jan Zahradníček
Pozdrav

Posílal jsem ti pozdrav po měsíci,
jak oknem hleděl na mne **skrze** mříž.
Mezi nás prostřena noc šelestící,
na druhém konci okno tvé, kde spíš.

Mezi nás prostřena noc červencová,
a na dně noci stromy ve *vánku*.
Větev za větví zvěstují si slova,
jež domov šeptá dětem do spánku.

Mezi nás prostřena ta šumná země,
zem smrčin, žit a potoků a střech.
Tak daleko, jak od tebe je ke mně,
i blízko tak, já cítím její dech…

max. 2 body

6 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):

	A	N
6.1 Výchozí text není próza.	☐	☐
6.2 Druhý verš se rýmuje se čtvrtým veršem ve všech slokách.	☐	☐
6.3 Jednotlivé sloky mají odlišný počet veršů.	☐	☐
6.4 V textu jsou tři různá slova, která se skloňují podle vzoru město.	☐	☐

1 bod

7 Které z následujících slov má stejný význam jako slovo „vánek“?

A) šepot
B) foukání
C) větřík
D) vichr

8 Které z následujících slov není příbuzné ke slovu „spánek“? **1 bod**

A) ospalky

B) spanilý

C) spacák

D) spící

9 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

(Posuzované slovo je ve výchozím textu zvýrazněno.) **1 bod**

A) Slovo ***skrze*** je příslovce.

B) Slovo ***skrze*** by se v textu dalo smysluplně nahradit slovem *přes*.

C) Slovo ***skrze*** **j**e jednoslabičné.

D) Slovo ***skrze*** obsahuje tři souhlásky.

1 bod

10 Napište větu o třech slovech, v níž bude slovo <u>mezi</u> (v předchozím textu podtržené) **podstatným jménem.**

11 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly: **3 body**

a) Skrz tento hvozd se klikatila kupecká cesta až ke mlýnu na jeho druhé straně a pak dál k moři. Temný hvozd byl přes svůj strašidelný název překvapivě bezpečný.

b) V těžké zbroji, do které se opíralo sluníčko, mu bylo, jako by se ocitl v peci, jako by se vařil. Jediné pozitivum v tom viděl, když si tak pro sebe říkal, že až po něm drak plivne ohnivou kouli, alespoň na to bude připraven. Větší vedro mu už snad být nemohlo. Zastavil se kus od palouku, na kterém stál rozcestník.

c) Bylo již nějakou dobu po poledni, když princ konečně dorazil na místo vyznačené na mapě, kde královi pohůnci zanechali princeznu, aby si ji tu drak vyzvedl. Byl hezký, jasný den a z prince úplně lilo.

d) Sice se tvrdilo, že v něm žijí loupežníci, ale nikdo tu žádného neviděl, co si jen místní pamatovali. Dokonce i tvrz, kterou v jeho středu nechal prapradědeček současného krále zbudovat, byla v rozvalinách. Pravidelná posádka královských stráží ji opustila před mnoha lety, protože tam nebyli potřeba a jen tam popíjeli pivo a hráli karty.

e) Za tím paloukem se rozkládal smíšený les. Jedna cesta se táhla do mělkého vršku, v okolí rozcestníku vedla ke vsi známé jako Ledce. Princ se znovu zadíval do mapy.

f) Podle ní se kolem vsi nacházely čtyři rybníky, na kterých se v zimě lámal led a v létě chovali kapři. Poblíž byla pole a stráně a menší lesíky. Na druhou stranu od rozcestníku vedla cesta k hlubokému lesu, kterému se říkalo Temný hvozd.

(J. Beznoska: O drakovi, který neuměl hrát šachy)

První část: _

Druhá část: _

Třetí část: _

Čtvrtá část: _

Pátá část: _

Šestá část: _

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 12–17

Hlodavci jako veverky a myši nejsou roztomilí jen díky tomu, jak v tlapkách drží oříšky. Vědci ***** jejich skrytou zbraň, díky které dobyli svět. Tajemství jejich evolučního úspěchu je ukryté v palci s nehtem. Díky němu můžou lépe uchopit potravu, vyhnout se konkurenci a být nejpočetnějším řádem savců na Zemi.
Když se v jedné větě mluví o něčím palci a o evoluci, můžete se vsadit, že jde o pandu velkou. Přesněji řečeno slavný „pandin palec" – prst, kterým si černobílý medvědí vegetarián přidržuje stonky bambusu. A který ve skutečnosti není vůbec žádný prst, ale prodloužená zápěstní kost.

Nicméně, tentokrát byste sázku prohráli. Palec, který představuje znatelnou evoluční výhodu, pro jednou nepatří pandě, ale mnohem menším a méně vzácným stvořením – hlodavcům.

Představte si veverku, myšku nebo křečka. Když jim nabídnete něco malého na zub, posadí se na zadní, uchopí pamlsek do předních paciček a začnou ho ohlodávat. Možná si přitom všimnete, že mají na prstíkách tenké špičaté drápky.

Pokud se budete dívat opravdu dobře, zaznamenáte, jak zvířátko při manipulaci s dobrotou využívá drobný palec, který je stejně jako u člověka schopný postavit se do opozice vůči ostatním prstům. Při opravdu blízkém pohledu by vám pak neuniklo ani to, že na palečku drápek chybí.

Místo něj má hlodavec maličký plochý nehet ne nepodobný tomu lidskému. Zoolog by vám k tomu už před sto lety řekl, že někteří hlodavci mají na palci drápek a jiný nehet. A tím by skončil. Maximálně by ještě doplnil, že někteří hlodavci vlastně palec nemají vůbec.

V současnosti žije na světě asi 530 různých rodů, které dohromady obsahují asi 2500 druhů hlodavců. Výzkumný tým pod vedením Rafaely Missagiaové prostudoval muzejní exempláře 433 rodů ze všech „větví" vývojového stromu hlodavců. U zástupců 86 % z nich našel palec, který není zakončený drápkem, ale nehtíkem.

Jakmile měli vědci seznam hlodavců vybavených nehty na palcích, porovnali jej s údaji o životním stylu a potravní strategii každého z nich. Zvláštní pozornost přitom věnovali tomu, jak který hlodavec zachází s potravou. Ne všichni hlodavci totiž umí uchopovat předměty do předních tlapek - kupříkladu morče nebo kapybara nic takového nesvedou.

Vývojový strom hlodavců pak vědci rekonstruovali s ohledem na to, jestli při krmení používají jen tlamičku nebo i přední tlapky. Vyplývá z něj, že nehtík na palci je prastará záležitost. Nehet na palci měl podle vědců i poslední společný předek všech žijících skupin hlodavců. A právě tahle skutečnost zřejmě pomáhá objasnit mimořádný evoluční úspěch hlodavců.

(www.abicko.cz)

max. 2 body

12 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
12.1 Panda patří mezi hlodavce, kteří používají palec.	☐	☐
12.2 Všichni hlodavci mají palec s malým nehtíkem.	☐	☐
12.3 Na světě je asi 530 druhů hlodavců.	☐	☐
12.4 Kapybara nedokáže uchopovat předměty do předních tlapek.	☐	☐

max. 2 body

13 Z posledního odstavce textu vypište dvě slova cizího původu.

1 bod

14 Které z následujících slov nejspíše patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

A) pátrali

B) nenašli

C) odhalili

D) zahalili

15 Z kolika vět se skládá souvětí, které je v textu vyznačeno tučně? 1 bod

A) ze dvou

B) ze tří

C) ze čtyř

D) z pěti

1 bod

16 Které slovo z výchozího textu je složené?

(Posuzovaná slova jsou ve stejném tvaru jako ve výchozím textu.)

A) společný

B) prostudoval

C) černobílý

D) objasnit

max. 2 body

17 Z vět, které jsou ve výchozím textu podtrženy, vypište základní skladební dvojice:

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

Můj de∗ík má pro mě velkou ce∗u. Zapisuji si do něj své každode∗í radosti a starosti.

1 bod

18 Na vynechaná místa (∗) ve výchozím textu je třeba doplnit N/NN tak, aby věty byly pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou N/NN uvedena v odpovídajícím pořadí?

A) n – nn - nn

B) n – n - nn

C) nn – n - n

D) n – nn - n

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 19–20

(1)
„Můj život je jednotvárný. Honím slepice a lidé honí mne. Všechny slepice jsou si navzájem podobné a také lidi jsou si podobní. Trochu se proto nudím. Ale když si mě ochočíš, bude můj život jakoby prozářen sluncem. Poznám zvuk kroků, který bude jiný než všechny ostatní. Ostatní kroky mě zahánějí pod zem. Ale tvůj krok mě jako hudba vyláká z doupěte. A pak, podívej se! Vidíš tamhleta obilná pole? Nejím chléb. Obilí je pro mne zbytečné. Obilná pole mi nic nepřipomínají. A to je smutné. Ale ty máš zlaté vlasy. Bude to opravdu nádherné, až si mne ochočíš. Zlaté obilí mi tě bude připomínat. A já budu milovat šumění větru v obilí…“
Liška umlkla a dlouho se dívala na malého prince.
„Ochoč si mne, prosím!“ řekla.
„Velmi rád,“ odvětil malý princ, „ale mám málo času. Musím objevit přátele a poznat spoustu věcí.“
(2)
„Známe jen ty věci, které si ochočíme,“ řekla liška. „Lidé už nemají čas, aby něco poznávali. Kupují u obchodníků věci úplně hotové. Ale poněvadž přátelé nejsou na prodej, nemají přátel. Chceš-li mít přítele, ochoč si mne!“
„Co mám dělat?“ zeptal se malý princ.
„Musíš být hodně trpělivý,“ odpověděla liška. „Sedneš si nejprve kousek ode mne, takhle do trávy. Já se budu na tebe po očku dívat, ale ty nebudeš nic říkat. Řeč je pramenem nedorozumění. Každý den si však budeš moci sednout trochu blíž…“

(Antoine de Saint-Exupéry: Malý princ)

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým v textu (A), nebo ne (N):

	A	N
19.1 V tomto úryvku promlouvají přímou řečí méně než tři postavy.	☐	☐
19.2 Podle lišky musí mít princ trpělivost, pokud si ji chce ochočit.	☐	☐
19.3 Lišku už trochu nudí honit slepice.	☐	☐
19.4 Liška vždycky milovala šumění větru v obilí.	☐	☐

max. 3 body

20 Ze druhé části textu vypište všechna přídavná jména:

1bod

21 Ve které z následujících dvojic slov je stejný významový vztah jako ve dvojici slov ŠTĚTEC - OBRAZ?

A) křeček – morče

B) vidlička - příbor

C) pečivo - houska

D) jehla - výšivka

1 bod

22 Kterým z následujících slov lze nahradit slovo STRÁDALA tak, aby význam věty zůstal zachován?

Jana u příbuzných v cizině STRÁDALA, ale nakonec měl její příběh dobrý konec.

A) onemocněla
B) trpěla
C) studovala
D) rozkvetla

23 Která z následujících možností je souvětí? **1 bod**

A) Jirko a Markéto, vy už musíte jít spát!
B) Kdo na to nemá žaludek, ať se raději nekouká.
C) Viděli jsme neuvěřitelně krásné věci, kouzla a zázraky.
D) Buch, to byla tedy rána jako z děla.

---

max. 2 body

24 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda obsahuje nespisovný výraz ano (A), nebo ne (N):

	A	N
24.1 Děti z ulice říkají, že jsem prý divnej týpek.	☐	☐
24.2 Chtěl bych studovat na gymplu jako můj brácha.	☐	☐
24.3 Tak tohle nám bude trvat nekonečně dlouhou dobu.	☐	☐
24.4 Řekni mi, kdo mohl vymyslet takhle nudný test?	☐	☐

---

max. 2 body

25 Na každé vynechané místo (*****) v příslovích doplňte příslušné slovo:

25.1 Kdo pozdě chodí, sám sobě ****.

25.2 Kolik řečí znáš, tolikrát jsi ****.

max. 3 body

26 Přiřaďte k jednotlivým obrázkům (26.1–26.4) odpovídající možnost (A–F):

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbydou a nebudou použity.)

26.1

26.2

26.3

26.4

A) Viki vidí špatně na tabuli, a proto musí nosit brýle. Vlasy jí splývají pod ramena, Je alergická na kov, nenosí tedy nikdy žádné náhrdelníky či řetízky.

B) Julča si nedávno nechala ostříhat vlasy, takže se jí sotva dotýkají ramenou. Měla by nosit brýle, ale odmítá je, tudíž ji v nich ještě nikdo neviděl.

C) Majda je pyšná na své dlouhé vlasy a nosívá je vždy rozpuštěné. Zrak má naštěstí zatím v pořádku, ale kdyby se jí v budoucnu zhoršil, je rozhodnuta nosit kontaktní čočky. Řetízky jsou jí nepříjemné.

D) Sofie je silně krátkozraká, a musí tedy nosit brýle. Nikdy nevychází bez svého náhrdelníku pro štěstí, který dostala od maminky.

E) Dorka nedávno všechny šokovala, když se nechala ostříhat. To by nebylo samo o sobě tak zajímavé, kdyby nebyla dnes k nerozeznání od kluka. Ostatní si myslí, že je to cool.

F) Anička dostala nedávno od své nejlepší kamarádky řetízek, který si odmítá sundávat. Se zrakem neměla nikdy problémy, a může se tedy v klidu věnovat svému koníčku, kterým je střelba z luku.

max. 2 body

27 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N):

	A	N
27.1 Obloženou housku si studenti a studentky mohly zakoupit ve školním bufetu.	☐	☐
27.2 Tulenní mláďata obvykle připadají všem nejroztomilejší.	☐	☐
27.3 Prarodiče bydleli v ulici, která se jmenuje Pomněnková.	☐	☐
27.4 Středověk končí obdobím mnoha zámořských objevů.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 28–29

Žena s malým dítětem v kočárku zachraňovala ve středu na procházce v Písku vysíleného kačera. Ten vylezl z nedaleké řeky a schovával se pod kočárek. Maminka si tedy opeřence odnesla domů, tam jej vysušila a aby byl v teple, oblékla jej do pleteného rukávu. Vypadal jako navléknutý ve svetru. Pak zavolala strážníky, které si překvapivě nastrojeného kačera převzali.

(Z tisku.)

1 bod

28 Najděte v textu slovo příbuzné se slovem *pírko*, rodu mužského, vzor muž.

1 bod

29 Která část z výchozích textu obsahuje slovo zapsané s gramatickou chybou?

(V textu jsou tyto části podtrženy.)

A) na procházce v Písku vysíleného kačera

B) vylezl z nedaleké řeky

C) oblékla jej do pleteného rukávu

D) které si překvapivě nastrojeného kačera převzali

---

1 bod

30 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

A) Slovo **vévoda** je mužského rodu a skloňuje se podle vzoru předseda.

B) Slovo **vévoda** je mužského rodu a skloňuje se podle vzoru soudce.

C) Slovo **vévoda** má tvar množného čísla vévodkyně.

D) Slovo **vévoda** má tvar množného čísla vévodci.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.
